

Kt $\frac{LI-3}{IO2}$

7
91

4

Jelgavas plāns

Ar vēsturisku
aprakstu

Kartografiskās iestādes „A. Ošiņš un P. Mantnieks”

* izdevums, Rīgā, Dzirnavu ielā 119. Tālr. 57-40 *

V. Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA
pēc 89-11-192

Jelgavas aprinķa
skolotāju arodnieciskās biedrības

**GRĀMATU un
RAKSTĀMLIETU
VEIKALS.**

Pastāvīgi bagātā krājumā:

Rakstāmlietas.
Skolu piederumi.
Mācības grāmatas.
Latv. jaunākā literatura.

Skolām, biedrībām, iestādēm, organiz.

*** RABATS. ***

Izdevīgi maksāšanas noteikumi!

Jelgavā, Lielā ielā № 15.

Tālr. 306.

Laipna apkalpošana.

83-290
Kt 914

Jelgavas plāns un vēsture

**Latviešu Savstarpīgā
Apdrošināšanas biedrība,**

dibin. 1906. g.

10.000.— Ls akc. kap.

Centralvalde: Jelgavā, Palejas ielā 21/23, tālr. 142.

Kantoris: Rīgā, Elizabetes ielā 63

NODAĻAS: Aizputē: Jāņa ielā 2, H Jākobsons;
Alūksnē: J. Brodels; Bauskā: Kalna ielā 7,
T. Frišmans; Cēsīs: Rīgas ielā 20, K. Martinsons;
Ezerē: M. Šalme; Jēkabpilī: Pasta ielā 8,
R. Jākobsons; Kandavā: Pils ielā 1, Ed. Meija;
Kuldīgā: Liepājas ielā 34, A. Grinbergs; Lie-
pājā: Aleksandra ielā 13, J. Žvaguls, Piltenē:
Kaminskis; Rīgā, Elizabetes ielā 63, H. Gemsts;
Saldū: Striķu ielā 1, J. Mateus; Tukumā:
Lielā ielā, K. Godkalns un J. Gailīts; Talsos:
J. Beķers; Ventspilī: Tirgus ielā, J. Bredrichs;
Valmierā: Gaujas ielā 15, K. Blanks; Subatē:
Prodes pagastā, P. Kalvāns.

Apdrošina:

pret uguni kustamu un nekustamu mantu, mājlopus
pret sērgām, zādzībām un nelaimes gadījumiem,
stiklus pret plīšanu.

Nodrošina ienākumus un kapitalus
(dzīvības apdrošināšana).

Piezīme: Ar Valsts Zemes Banku, Hipoteku
Banku, Latvijas Banku un citām Kredītiestādēm
ir slēgti līgumi par iekļāto īpašumu apdrošināšanu.

FOTO-DARBNICA UN PALIELINĀŠANAS IESTĀDE

Alberta Limandta

Jelgavā, Pasta ielā № 6.

Izpilda visus uz fotografiju attiecošos darbus modernā izpildījumā un pēc šā laika mākslas prasībām. Pasūtījumi tiek noteiktā laikā izpildīti.

Darbnica atvērta katru dienu no plk. 9—6.

J. E. Kupče

MECHANISKA BŪV-
MĒBEĻU GALDNIE-
CĪBA.

Jelgavā, Pēterā ielā № 21. Tālr. 3-71.

Pagodinot, ka pieņemtu visādus būv- un mēbeļu darbus: kā logu, durvju un dažādas dzīvokļu un kantoru iekārtas un t. t.

SPECIAL KUNGU UN DĀMU

drēbnieks

K. ROLLIS

JELGAVĀ,
Kanāla ielā 1

Atbildīgs darbs,

mērenas cenas.

Mēbeļu,

būvju, ratu būvētavas un koku apstrādāšanas rūpniecība.

K. Ziverts un L. Pauls.

Jelgavā, Kr. Barona ielā № 16.

Tālrunis 2-78.

Jelgavas ziepju fabrika kom. sab.

agrāk

A. Zamuel

Jelgavā, Pēterā ielā 23. Tālr. 16.

P I E D Ā V Ā

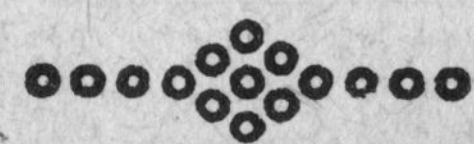
veikalniekiem, kooperatīviem iestādēm u. t. t. pirmā labuma dzeltenās, raibās, un zaļās ziepes, veļas zoda, tualetes ziepes. Tekstilrūpniecības un krāsotavu vajadzībām. Olein-Kali ziepes, Olein-Natron ziepes, veļšanas ziepes par mērenām cenām.

Zemgales Lauksaimn. Centralbiedr.
I. godalga Jelgavas izstādē 1923. g.

FOTO DARBNICA

L. Jenkevic

* * * Jelgavā, Svētes ielā 9 * * *

Izdara visus uz fotogrāfiju attiecošos darbus, ār- un iekšuzņēmumus, grupas palielinājumus un dažādus mākslas uzņēm.

J. Eimaņa drogu, parfimeriju u. krāsu tirgotavas

Jelgavā, Katoļu ielā № 40. Lielajā 53.

P I E D Ā V Ā:

drogas, ķimikālijas, dezinfekc. līdzekļus, lopbarības kaļķi. Zoda, ziepju sāli, kalfoniju, klorkaļķi, veļas zilumus, veļas ziepes.

Zaļās ziepes. Tualetes ziepes, odierus, odekolonu, pūderus, zobu krēmus, kosmetiskos līdzekļus no labākām iekš- un ārzemju fabrikām.

Krāsas: sausas un eļļā. Emalju krāsas, krītu, pernicu, terpentīnu, lakas, okeru, cinka balto, svina balto, ultramarīnu, smilšu papīru.

Analina krāsas. Polituru, koka spirtu, šellaku, lineļļu, spirtlakas, līmi, koku beices, vasku.

== Drēbju krāsas. ==

Magones

grāmatvedības kursi un rakstu
:: darbu birojs ::

Jelgavā, Pasta ielā № 17.

D. HAASE,

GALVENAIS AGENTS

Savstarpējas apdrošināšanas Biedrības

Jelgavā (Kanulējēju) Materu ielā 23.

Māju lopu apdrošināšana.

DĀMU FRIZETAVA

= A. BIRIN =

Jelgavā, Pasta ielā 12.

Dāmu frizēšana, roku kopšana, galvas mazgāšana. Matu darbu izgatavošana.

**Specialdrēbnieku darbnica priekš
kungu apģērbiem.**

Atbildīgs darbs — mērenas cenas.

Ž. JAKOBSONS

Jelgavā, Materu ielā № 23.

J. LIEKNIŅA

Kalēju darbnīca, Kr. Barona (Skrīveru) ielā 6.
Pieņem pasūtījumus uz visādiem kalēju darbiem, kā liniju-
atsperu, darba ratiem, kamanām, ragavām u. t. t.
Pastāvīgi krājumā. Sevišķi ievēriba tiek piegriesta zirgu
apkalšanai. Darbs izturīgs — cenas mērenas. Par darba
izturību un praktiskumu tiek garantēts.
Zemgales lauksaimnieku un rūpnieku izstādē Jelgavā
:: :: :: 1924. g. iegūta pirmā godalga. :: :: ::

RAUBĒNU

šokoladu un konfekšu rūpniecība

.. Jelgavā, I. Valņu ielā № 47. ..
Tālrunis 2-76.

Kungu un dāmu frizētava

* P. JUCEVIČ *

Jelgavā, Kr. Barona ielā 1. Matera ielā 5. Tālr. 187.
Jelgavas stacijā darbojas bez pārtraukuma. Ir papild-
nātas un ierīkotas pēc jaunlaiku prasībām kā higieniskā,
tā tehniskā zinā. Pie veikala ierīkota speciala zābaku
spodrinātava. Dāmu frizēšana un nagu kopšana.

Vilis Svards. Adītava un adītu
ražojumu pārdotava.

Katoļu ielā 33 un 42.

Pieņem izstrādāšanā vietējas un ārzemju dzijas un arī
pārdod gatavus ražojumus kā kamzolus, jakas, vestes,
zeķes, cimdus u. t. t.

E. Mīlbergs.

Jelgava.

Zaļā Zemgales līdzenuma vidū, mierīgās Liel-
upes malā, paceļas tikpat mierīgā un klusā bij. seno
Kurzemes hercogu galvaspilsēta Jelgava. Ne iedzī-
votāju skaita, nedz plašuma ziņā Jelgava gan nespēj
sacensties ar Rīgu, Liepāju, pat ne ar Daugavpili,
tomēr arī Jelgavai ir daudz kas, ar ko viņa var lepo-
ties. Viņa ir tipiska Latvijas provinces pilsēta —
augstām stāvām ģēvelēm, sarkaniem dakstiņu jumtiem,
daudzām piebūvēm, plašiem dārziem un senu ēku at-
liekām. Jelgava — it kā saaugusi ar savu apkārtni,
saplūdusi kopīgā harmonijā. Ne kur citur viņa tik
labi neiederētu, kā ta sni savā tagadējā vietā.

Jelgava ir vecāka par visām citām Latvijas pil-
sētām, ja ņemam vērā apstākli, ka caur Jelgavas ostu
jau noritēja dzīva tirdzniecība, sen pirms vācu atnāk-
šanas un Rīgas dibināšanas. Jelgava bija galvenā
Zemgales tirdzniecības un ostas pilsēta. Toreiz gan
viņu sauca par Mintavu resp. — Mitavu (varbūt no
vārda mīt — mainīt). Kad un no kā Jelgava ieguvusi
savu tagadējo nosaukumu, nav vēl skaidri zināms.
Daži vēsturnieki mēģina atvasināt viņu no lībiskā
nosaukuma „jelgab“, t. i. pilsēta. Tomēr nav jāai-
mirst, ka lībieši nekad šinī apgabalā nav dzīvojuši;
tā tad nosaukumam var būt arī citāda nozīme un
pamats.

Pateicoties dzīvajiem sakariem ar Rietumeiropu,
caur Mintavas (Jelgavas) ostu, zemgalieši bij sasnie-
guši — salīdzinot ar citām latvju ciltīm — vislielāko
materialo labklājību un visaugstāko garīgo kulturu,
kādēļ spēja visilgāk aizstāvēt savu politisko neatka-
rību, kad pārējie latvieši bija jau padevušies ienā-
cēju varai.

Senie Zemgalieši Jelgavu dibinājuši apmēram
tajā vietā, līdz kurai iespējams iebrukt diezgan prā-
viem kuģiem. Vieta izdevīga ar tādējādā ziņā, ka šē

Lielupe sadalās divās daļās, radot prāvu salu, ap kuru visapkārt iespējams piebraukt kuģus un laivas. Ari apcietinātu pili še bija vieglāk uzcelt, nekā kaut kur citur apkārtējā, diezgan vienmūļīgajā līdzenumā. Pirmās zemgaliešu pils vieta meklējama ne uz Lielupes kreisā krasta, tagadējās Jelgavas pilsētas vietā, bet gan tieši uz salas, apmēram vēlākās hercogu pils rajonā.

Kā sevišķs cietoksnis, Jelgava tomēr nekad nav skaitījusies, jo nekur vēstures materialos neatrodam par to nekādu ziņu. Viņa vairāk atzīstama kā atbalsta vieta, kā izejas punkts, no kurienes krustneši ļoti parocīgi varēja izdarīt iebrukumu Zemgales novados. Tas jāatzīst katram, kuŗš tikai pavirši uzmetis acis Kurzemes un Zemgales kartei. Tādēļ zemgaļu Mintavas nodedzināšana un vācu pils uzcelšana (no Livonijas ordeņa mestra Konrada fon Manderna 1265. gadā) uzskatāma kā noteiktas, sistematiskas Zemgales iekarošanas sākums. Līdz tam bija tikai atsevišķi, pa lielāki daļai neizdevīgi mēģinājumi.

Jelgava (Mintava) savā laikā noderēja kā osta ne tikai Zemgalei, bet arī visai Ziemeļlietuvai, un zemgalieši pa lielāki daļai sadzīvoja diezgan draudzīgi ar saviem dienvidus kaimiņiem. Mintavas vārds jau tiek minēts devītā un desmitā gadusimtenos. Ari Pleskavas kronikās sastopami zemgaliešu un Mintavas nosaukumi. Tādēļ jānāk pie slēdziena, ka Mintavas pirmsākumi meklējami jau senajos vikingu laikos, par kuŗiem diemžēl nav uzglabājušās nekādas rakstītas ziņas.

Pirmo, lielāko triecienu Jelgavas tirdzniecībai un viņas iespaidam jau deva bīskaps Alberts, ap 1202. g., t. i. tūlī pēc Rīgas nodibināšanas. Viņš izkaulēja no Romas pāvesta bullu, ar kuru tika galīgi noliegta tirdzniecības kuģu iebrukšana Zemgales vārtos, Lielupes ietekā — Mintavas ostā, lai mākslīgā ceļā pievilktu tirgotājus un preces savai jaundibinātai pilsētai — Rīgai. No tā laika Rīga vienmēr bijusi Jelga-

vas konkurente, pamazām nobīdīdama Jelgavu pie malas. Ari mūsu dienās Rīgas tuvums atvelk Jelgavai daudz dzīvības spēkus.

Līdz ar tirdzniecības un kuģniecības pārtraukšanu, sāka aizsērēt Lielupes ieteka un Jelgavas osta. Nav pat vēl galīgi noskaidrots, vai pirms 700 gadiem Lielupe ietecēja jūrā tajā pašā vietā, kur tagad. Ņemot vērā dažus neskaidrus apzīmējumus vecajās kronikās, jānāk pie slēdziena, ka varbūt toreiz, tagadējā Slokas-Buļļu zemesšauruma starp Lielupi un Rīgu nav vēl bijis, bet Lielupe ietecējusi tieši jūrā, netaisot noliekumu uz Daugavas pusi. Rīgas jūrmalas zemesšauruma rašanās izskaidrojama ar Baltijas jūras dienviduspiekrastes lēno pacelšanos un jūras atkāpšanos. Jelgavas ostas ieeju aizsargājušas divas zemgaļu piliscietokšņi: labajā pusē — Babīte, kreisajā — Slocene (Sloka), kuŗas vispirms kritušas bruņinieku rokās un nodedzinātas, jo visas senlatvju pils bijušas celtas no koka, ar apkārt uzmetiem zemes uzvalnējumiem, kādi vēl tagad redzami daudzos pilskalnos.

Vācu atnākšanas laikmetā (12. un 13. gadusimtenos) tiešas satiksmes starp Rīgu un Jelgavu nav vēl bijis. Viss plašais purvainais līdzenums, no Torņakalna līdz Iecavas upei, bijis pārklāts necaurejamiem egļu-priežu mežiem un staigiem muklajiem. Ceļi un tekas tur radušies tikai vēlākos gadusimtenos. Tādēļ visi rīdzinieku karagājieni uz Mintavu un Zemgali — spriežot pēc kroniku ziņām — gājuši vai nu tieši gar Lielupi, no rietumpuses, vai — no Ikšķīles pār Daugavu-Baldoni-Iecavu uz Mežotni un citām Zemgales pilīm. Pa tiem pašiem ceļiem zemgaļi nākuši uzbrukumā pret Rīgu, nereti taisīdami vēl lielākus likumus (sevišķi kopā ar leišiem) — uz Lielvārdi un Aizkraukli.

Pēc 1266. gada, kad zemgaļu koka pils vietā vāci uzcēla mūra pili, Jelgava vairākkārt gājusi no rokas rokā. Gluži pareizi zemgaļi apzinājušies, ka ar Jelgavas zaudēšanu, agri vai vēlū būs jāzaudē arī brīvība. Zemgale nespēja eksistēt, galīgi atgriezta

no pārējās pasaules: viņai sāka pietrūkt nepieciešamo izejvielu turpmākai cīņai ar iebrucējiem: tērauda — zobeniem un šķēpiem: dzelzsbruņām, nocietinājumu apkalumiem un vairogiem; tāpat trūka sāls, siļķu, vadmalas, stikla preču. Sevišķi grūts stāvoklis radās pēc 1240. gada, kad kurši padevās vāciem un atļāva savā zemē uzcelt stiprās Kuldīgas un Embotes pilis, kuras aizžogoja zemgaļiem eju pie jūras, rietumos, starp tagadējo Liepāju un Ventspili.

Pēc Zemgales iekarošanas un zemgaļu aiziešanas uz Lietuvu, viss plašais, auglīgais līdzenums palika gandrīz neapdzīvots. Gan ordenis veda uz šejieni kolonistus no Vidzemes, bet viņi nespēja tik drīz visu Zemgali apdzīvot. Bez tam Zemgales dienvidus daļā sāka iespieties leiši un dibināt savas sādžas. Jelgava tādos apstākļos nevarēja pastāvēt. Pils iznīka, tirdzniecība pamira. Jelgavai vairs nebija stratēģiskas, nedz ekonomiskas nozīmes. Tanī laikā, jādāmā, viņa pazaudēja arī savu pirmatnējo vārdu — Mintava, kurš pēc tam nekad vairs nāv atjaunojies, izņemot vācisko nosaukumu — „Mitau“.

Iesākās Rīgas virsbīskapa cīņas ar Livonijas ordeni dēļ virsvaras paturēšanas. Ordeņa spēki bija samērā pārāki, arī labāk apbruņoti. Tad bīskapa pusē nostājās Rīgas pilsēta. Ordenis tomēr ņēma virsroku. 1330. gadā Rīga bija spiesta padoties un ordenis uzcēla tagadējo Rīgas pili. Rīdzinieki griezās pēc palīdzības pie saviem nesenājiem ienaidniekiem — leišiem. Lietuvas dižkunigaikštis Algirdas (Olģerds) ielauzās Livonijas valstī un sāka postīt, kaut, dedzināt, Šā karagājiena laikā atkal parādās Jelgavas vārds. sakarā ar viņas nopostīšanu 1345. gadā. Pēc tam kādus simts gadus par Jelgavu nav nekādu ziņu. Jādāmā, viņa turpinājusi pastāvēt vairs ne kā pilsēta vai miests, bet vienkārši — kā niecīga apdzīvota vieta resp. sādža.

Apkārtnes iedzīvotājiem vairojoties, pamazām sāk atkal attīstīties Jelgava, sava izdevīgā stāvokļa

dēļ. Ap 1450. gadu Jelgavā jau skaita kādus 500 iedzīvotājus, galvenā kārtā vācu tirgotājus un amatniekus, kuri pat nodibinājuši savas ģildes un cunftes, pēc Rīgas un citu pilsētu parauga. Tikai pilsētas tiesību Jelgavai vēl nav. Ordeņa mestri, kuŗu rokās atradās faktiskā vara visā Livonijā, neatrada par vajadzību Rīgas pavārtē dibināt vēl kādu pilsētu, kas vājinātu Rīgas varu un iespaidu. —

Ja Livonijas ordeņa valsts nebūtu izdalīta un ja 1561. gadā nebūtu nodibinājusies Kurzemes hercoga valsts, diez' vai Jelgava būtu sasniegusi lielākas pilsētas stāvokli.

Sešpadsmitā gadusimtenā vidū politiskie apstākļi krasi mainījās. Izmantodams Livonijas ordeņa iekšējo spēku, Maskavas cars Jānis Bārgais iebruka zemē. Krievu karaspēks postīja, kāva, dedzināja. Nespēdami saviem spēkiem atturēties pret lielo pārspēku, bruņinieki aicināja palīgā kaimiņus — zviedrus un poļus.

Zviedrija paturēja sev visu Igauniju, Vidzemi paņēma un pievienoja Polijai, kopā ar tagadējo Latgali, bet Kurzemi, kā kompensāciju, piešķīra pēdējam Livonijas ordeņa lielmestram Gotardam Ketleram, dāvājot pēdējam arī hercoga tituli.

Jaunajam valdniekam un valstij bija ārkārtīgi grūts stāvoklis. Visā valstī nevarēja atrast neviena, kaut cik piemērota centra, kur hercogam nodibināt savu valdnieka sēdekli. Pirmā laikā hercogs izvēlējās Kuldīgu. Pēdējā tomēr atradās tālu valsts nomalē: no šejienes nebij diezgan izdevīgi aizsniegt un pārvaldīt tālos Augškurzemes apgabalus, kur starp citu atradās arī lielākā daļa paša hercoga personīgo muižu un citu zemes īpašumu.

Līdz 1577. gadam hercogs Gotards Ketlers faktiski palika Rīgas pili, pārvaldīdams no šejienes Kurzemi. Varbūt tā tas būtu turpinājies diezgan ilgi, ja ne poļu valdības neuzticība. Pirmā laikā Polijas karalis bija atstājis Ketleru arī par savu vietnieku Vidzemē un Latgalē. Pateicoties dažu muižnieku

nenovīdībai, Ketleru apvainoja it kā nodevība un atstādināja no karaļa vietnieka amata. Viņa vietā nāca poļu vojevodas. Ketleram kļuva neērti palikt ilgāki ārpus savas valsts robežām. Viņš mēģināja pārdot Rīgas pili. Tanī pašā laikā sāka apbraukāt Kurzemi un Zemgali, lai uzmeklētu vajadzīgo vietu savas rezidences nodibināšanai.

Pēc ilgāka laika viņš izvēlējās nelielo miestīņu Lielupes malā un sāka tur celt sev pili un citas nepieciešamās ēkas. Tā radās tagadējā Jelgava. Pāmazām viņa sāka augt un attīstīties, plēzdamās plašumā. Gotards Ketlers uzcēla savu pili starp Lielupi un Driksu. Turpat apkārt novietoja arī valdības noliktavas, šķūņus, stallus, nelielā garnizona (algotie hercoga miesas sargi) mitekļus, un, kamēr pate pils vēl bija šaura un samērā niecīga, — arī galma kungu un dāmu dzīvokļus. Pirmā laikā hercogs savā pilī uzņēma tikai augstus ārzemju viesus un savus tuvākos draugs-padomdevējus.

Visi privatie iedzīvotāji, galvenā kārtā tirgotāji, amatnieki, vienkāršie strādnieki — apkalpotāji, ormaņi, kuģulādētāji, dārznieki; pat pareģi, burvji un pūšlotāji nometās miestīnā, uz Lielupes kreisā krasta. Tā kā izrādījās liels dzīvokļu trūkums, hercogs no valsts līdzekļiem palīdzēja uzcelt vairākus jaunas mājas, kuras bija daudz glītākas un plašākas, kā līdzšinējās latviešu zvejnieku-zemkopju ēkas. Pāris gadu laikā Jelgava uzauga īsti glīta un plaša. Protais, Gotards Ketlers nekavējās viņai tūdaļ piešķirt pilsētas tiesības.

Iedzīvotāju sastāvs tanī laikā bija tikai vācieši, atskaitot vienkāršos apkalpotājus un strādniekus, kuri šie saplūda, bēgdami no saviem dzimtkungiem — muižniekiem. Līdzīgi citām tā laika lielākām pilsētām, arī Jelgavai bija piešķirtas privilēģijas darīt cilvēku brīvu, tas ir: — katrs dzimtcilvēks, pēc zināma laika nodzīvošanas Jelgavā, iemantoja personīgo brīvību un, ja viņš nebija izdarījis nekādus pārkāpumus, nevienam nebija tiesības tādu zemnieku

ar varu aizvest atpakaļ uz viņa iepriekšējo piederības vietu. Tā radās un izveidojās sīkpilsonu kārtā, kuri ar laiku iemācījās vācu valodu, pieņēma vācu vārdus un galīgi atsvešinājās no savas tautas. Mēs daudz nealosimies, ja teiksim, ka gandrīz divas trešdaļas no tagadējiem Jelgavas pilsoņiem, kuri sevi skaita par vāciešiem, nav nekas cits, kā latvju zemnieku pēcteči. To našu var attiecināt gandrīz uz visām vecākām Latvijas pilsētām.

Pilnīgu galvaspilsētas izskatu Jelgava ieguva tikai Gotarda Ketlera dēlu Fridricha un Vilhelma valdīšanas laikā.

Pirms savas pilngadības hercogs Fridrichs gan gribēja savu valdības sēdekli pārnest uz Bausku. Pēc kāda strīdīņa ar hercogieni — māti, jaunais hercogs, tikko 17 gadus vecs pats savāca savus domubiedrus un piedzīvojumu meklētājus, ar kuriem aizbrauca uz Bausku, bet šī zēna iedomība ilgi nevilcās. Kādu pusgadu padzīvojis un savās cerībās vīlies, viņš atgriezās atkal Jelgavā un līdz mūža galam vairs nekad nedomāja Jelgavas vietā radīt kādu citu galvaspilsētu.

Fridricha jaunākais brālis, kuru tēvs bija pamestis, kā līdztiesīgu pusvalsts hercogu, apmetās Kuldīgā, bet drīz sanāca naidā ar saviem muižniekiem, kuri viņu apsūdzēja pie Polijas karaļa. Vilhelms bija spiests atteikties no troņa un par visas Kurzemes vienīgo valdnieku palika tikai hercogs Fridrichs. Ar to Jelgavai pirmtiesības bija pilnīgi nodrošinātas. Jelgavā sāka noturēt arī Kurzemes muižnieku landtagu sēdes, kuras līdz tam bija notikušas Rīgā, Kuldīgā, Aucē un citur. Sakarā ar to Jelgavā, uz kreisā Lielupes krasta, netālu no hercoga pils, uzcēla pirmo muižniecības namu.

Līdz ar iedzīvotāju vairošanos, hercogs Fridrichs bija spiests galīgi nokārtot pilsonu savstarpējās attiecības, pilsētas pārvaldes organu darbību un attiecības starp Jelgavas un lauku iedzīvotājiem, noteicot arī pilsētas robežas. Tā 1606. gadā radās jau-

naiss «policijas likums», kurš ar maziem grozījumiem pastāvēja gandrīz visu Kurzemes patstāvības laikmetu.

Kad sešpadsmitā gadusimtena beigās starp Zviedriju un Poliju izcēlās tā sauktais troņamantošanas tiesību karš, arī Kurzeme un Jelgava dabūja pārciest lielākas briesmas. Kurzeme skaitījās Polijas vasaļa valsts. Pilnīgi neatkarīga viņa bija tikai iekšējās iekārtas ziņā un arī tad ne vienmēr. Ārējās politikas Kurzemei pašai nebija, izņemot hercogu Jēkabu, kurš prata sevi nostādīt gandrīz pilnīgi neatkarībā no Polijas karaļa.

Troņamantošanas kara laikā Polijas karalis Sigismunds Vaza virzīja savus karapulkus caur Kurzemi pretī Zviedrijas karaspēkam, kurš nāca no Igaunijas, caur Vidzemi uz dienvidiem. Zviedrijas pavadonis hercogs Kārlis uzskatīja Kurzemes hercogu par savu ienaidnieku un hercogam Fridricham gribot-negribot vajadzēja vākt kopā savu nelielo armiju un pievienoties poļu karaspēkam. Daļa Kurzemes karaspēka sastāvēja no algotiem vāciešiem, poļiem, leišiem, krieviem, kuri mitinājās Jelgavā; pārējie sanāca — latvju zemnieki no visas Kurzemes un Zemgales, savu muižnieku vadībā.

Kauja notika pie Doles un Ķekavas. Pateicoties latviešu varonībai, zviedru karaspēks tika sakauts un poļi ieguva pilnīgu uzvaru 1605. gadā; zviedri nedabūja ielauzties Kurzēmē, kā to viņi bija apņēmušies izdarīt. Tikai kādus astoņus gadus vēlāk, kad kara laime (karaļa Gustava Adolfa laikā) nosvērās uz zviedru pusi un Polija atstāja Kurzemi savam liktenim, zviedri ielauzās Jelgavā un ieņēma arī hercoga pili, jo viņa bija samērā vāji apcietināta. Latvji vairs tik sīvi neturējās pretī, jo bija dzirdējuši, ka Zviedrijas karalis apsolījis visiem zemniekiem brīvīšanu no dzimtbūšanas, ja zviedriem izdošoties iegūt savās rokās Kurzemi un Vidzemi.

Par Jelgavas izbūvi un labierīcību sevišķi rūpējās Fridricha brāļadēls un pēcnācējs hercogs

Jēkabs, kurš ar nelielu pārtraukumu valdīja gandrīz četrdesmit gadus. Jēkabs paplašināja pili, ierīkoja dārzus un parkus; ierīkoja pirmo grāmatu spiestuvi un sietuvi, galvenā kārtā galma vajadzībām. Viņš mēģināja konkurēt pat ar Rīgas ostu, aicinādams nelielākos tirdzniecības kuģus no jūras pa Lielupi tieši līdz Jelgavai. Tanī nolūkā viņš lika padziļināt Lielupes ieteku pie Buļļiem, bet kad ieteku un visu Rīgas jūrmalas šaurumu paņēma zviedri, hercogs Jēkabs izstrādāja projektu par liela kanala rakšanu caur Kauguru zemesšaurumu, no Lielupes uz jūru, radot tiešu izeju Rīgas jūras līci un atjaunojot seno Jelgavas ostas slavu. Ņemot vērā Jēkaba ārkārtīgo enerģiju un uzņēmību, kā arī citus viņa paveiktos darbus, mums nav iemesla šaubīties par sekmēm, ja hercogam nebūtu vairāki gadi jāpavada zviedru gūstā un ja pa gūsta laiku nebūtu gandrīz visi hercoga Jēkaba pasākumi aizgājuši bojā, kurus viņš līdz savai nāvei vairs nespēja atjaunot.

No hercoga Jēkaba paveiktiem darbiem Jelgavā atzīmējami: ūdensvada un kanalizācijas ierīkošana un tā sauktā Jēkaba kanala izrakšana. Kanals savieno Svētes upi ar Lielupi un iet caur pašu pilsētas centru. Viņš bija sākumā domāts svaiga ūdeņa pievadīšanai pilsētā, bet vēlāk tika izmantots arī praktiskos nolūkos. Gar kanala malu sabūvēja veselu rindu noliktavu, kurās zemnieki saveda labību, sviestu, ādas, gaļu, sarus, darvu, putnu spalvas, augļus un citas mantas. Turpat saveda no rūpniecības iestādēm arī dažādus metāla izstrādājumus, mēbeles, audumus, koku apstrādājumus u. t. t. Pa kanalu pienāca nelielas laivas, kuģas aizvadāja preces uz Lielupē noenkurotiem kuģiem, vai pat līdz pašai jūrai, ja kāds kuģis nespēja lielo apmēru un dziļās peldes dēļ ienākt Lielupē, vai nokļūt līdz Jelgavai. Vēl tagad labi redzami paplašinājumi kanalā, kuri atrodas gandrīz vienmērīgā atstatumā cits no cita. Minētie, tā sauktie «dīķi», nav nekas cits, kā laivu,

plostu un plaškotu pārmiju vietas, jo kanals ir tikšsaurš, ka viņā nav bijis iespējams pat samērā lielām laivām izmainīties.

Kanala lejasgals paslēpts zem ielas bruģa tikai vēlākos laikos, kad nebija vairs nekādas vajadzības viņu turēt atklātu, jo kuģniecība tur vairs nenotika. Gadiem nākot un ejot, kanals piesērēja, aizauga kalnēm, stiebriem un zālēm, piepildījās dūnām, pa daļai izžuva. Apstājās arī diezgan stiprā straume un Jakaba kanals pazaudējis savu pirmatnējo cēlo izskatu, pamazām nonāca savā tagadējā nožēlojamā stāvoklī, ka pat cūkas sākušas jau viņā vārtīties...

Pati Jelgavas pilsēta tomēr nemitīgi turpināja uzplaukt un pieaugt iedzīvotāju skaita ziņā. Pēc dažiem lielākiem ugunsgrēkiem, kādi piemeklēja pilsētu samērā diezgan bieži, Jelgavā sāka celt arī mūra namus, gan no akmeņiem, gan ķieģeļiem. Vienstāvu nelielo namiņu vietā radās divu un trīsstāvu ēkas, ērtām ieejām, plašiem, augstiem, gaišiem logiem. Laba tiesa no viņām, ar maziem grozījumiem, pārbūvēm un remontiem, uzglabājušās līdz pat mūsu dienām. Sāka bruģēt arī ielas.

Pēc apmēram 40 gadus ilga miera laikmeta, Jelgava pieredzēja atkal briesmas, atkal uzliesmojušā poļu-zviedru kara laikā, no 1655.—1660. g. g. Šis karš pārtrauca Jelgavas normalo dzīvi visstraujākā attīstības gaitā, 1658. g. rudenī zviedru karaspēks iebruka Kurzemes robežās un, nesastapdams nopietnas pretošanās, nonāca līdz pat Jelgavai. Hercogs Jēkabs, kurš gan bija rūpējies par tirdzniecību, rūpniecību, par zemkopības uzplaukšanu un citām labām lietām, diemžēl nebija pietiekoši padomājis par valsts aizsardzību ienaidnieka uzbrukuma gadījumā. Lielākā daļa algoto kareivju bija atlaista, vai strādāja fabrikās un darbnīcās, kā meistari un darbu vadītāji. Pils apcietinājumi nebija sen izlaboti; ieroči gulēja sarūsējuši; lielgabalus gan izgatavoja lielā vairumā un pat eksportēja uz ārzemēm, bet uz paša hercoga pils valņiem viņi atradās visai necīgā

skaitā. Ja vēl ieročus bij iespējams savākt un sakārtot, tad sliktāk bija ar karalietu lietpratējiem, kuri bija atlaisti, lai viņu vietā pieņemtu inženierus un tehnikus. Tā pārliecīgā miermīlība un uzticēšanās kaimiņiem atnesa jelgavniekiem postu. Nelīdzēja arī hercoga lielās bagātības un pārpildītie mantu pagrabi, kuros glabājās dažādas dārglietas un par eksporta precēm saņemtais zelts.

Sevišķi pēdējais vilināja Kurzemes kaimiņus. Zviedri 19. septembrī 1658. gadā ielenca Jelgavu un pēc nelielas pretošanās ieņēma arī pili. Lai rastu iemeslu izlaupīt pili, zviedri apvainoja hercogu Jēkabu sazvērēstībā pret Zviedriju (kopā ar Poliju), sagūstīja Jēkabu un aizveda gūstā, vispirms uz Rīgu, bet pēc tam uz Ivangorodas pilsētīņu pie Narvas upes ietekas Somu jūras līcī. Hercoga valsts kasi rekvizēja un ieskaitīja patukšajā zviedru armijas kasē, ar to dodot iespēju zviedriem turpināt karu.

Zviedri saimniekoja Jelgavā gandrīz veselu gadu.

No vācu un komunistu okupācijas laikiem mums vēl visai dzīvā atmiņā tie neskaitāmie vagoni un vagoni, ko no Latvijas dzina projam uz Vāciju un Krieviju. Tāpat tas norisinājās arī toreiz. Gluži labi saprazdams, ka Kurzemi ilgi neizdosies savās rokās paturēt, zviedri ņēma un veda projam, cik un ko vien varēja. Kad 1659. gada beigās poļi izdzina zviedrus no Jelgavas pilsētas un pēc kādām divdesmit dienām — 10. janvārī 1660. gadā ieņēma arī hercoga pili, — visas noliktavas bija tik tukšas un Jelgavas iedzīvotāji tā novārguši, ka poļiem pie vislabākās gribas nebija vairs nekā ko laupīt.

Gan vēl tanī pašā gadā atgriezās no gūsta hercogs Jēkabs, bet viņš bija no lielajiem pārdzīvojušiem tik ļoti satricināts, ka vairs nespēja ar tik lielu enerģiju un noteiktību ķerties pie darba, kā pirms gūstā krišanas. Jelgavas pilsētas uzplaukšana bija uz ilgāku laiku gandrīz apturēta. Vismaz iedzīvotāju skaits vairs nepieauga.

V. Lāča Latv. PSR

— 17 VALSTS BIBLIOTĒKA

89-11.492

Pateicoties apstāklim, ka Jēkabs sava mūža beidzamā galā bij tomēr paspējis atkal uzkrāt zināmu daudzumu dažādu vērtību, viņa pēcnācēji, sevišķi hercogs Fridrichs Kazimirs, pa lielākai daļai nodarbojās ar atstātā mantojuma izšķiešanu. Hercogu bērni parasti apmeklēja skolas ārzemēs. Reizē ar to viņi viesojās arī dažādos Vakareiropas galmos, kur noskatījās grezno dzīvi, lepnos apģērbus; iemācījās baudīt dārgos ārzemju vīnus un atļauties sev citas pārmēribas. Vislabāk viņiem patika ārkārtīgi greznā Francijas valdnieku dzīve. Kļuvuši uz trona, Kurzemes hercogi visās lietās centās pakaldarīt ārzemju valdniekiem, nemaz neiedomādamies, ka tas, ko lielā bagātā Francija, Anglija var viegli panest, mazajai nabadzīgajai Kurzemei nav pa spēkam. Iedzīvotājus aplika nesamērīgeim nodokļiem; ar pilsoniem apgājās, kā ar vergiem.

Bija laikmeti, ka pie Jelgavas pils galma uzturējās ap 100 lepmu galma kungu un dāmu, kuŗu galvenā un gandrīz vienīgā nodarbošanās bija ēst, dzert, gulēt, flirtēt, svētkus rīkot, vai pavadīt laiku izbraukumos un medībās. Tikai retais, vai reta no šiem galminiekiem nodarbojās ar muziku, mākslu, literatūru. Reta diena pagāja bez dažādiem augstiem viesiem no Polijas, Francijas, Holandes, Vācijas valstīnā u. t. t. Žēl, ka lielākā daļa hercogu arķīvu izvazāti, izputināti un iznīcināti, tā ka nav iespējams visos sīkumos ieskatīties hercogu intimās dzīves apslēptākos kaktņos.

No bijušo hercogu pārmēribām, starp citu atzīmējams, piemēram: hercoga Fridricha Kazimira ierīkotā italiešu opera, galma orķestris, sastāvošs vairāk kā no 60 muziķiem; ap 200 zirgi, kuŗi gandrīz visi atradās galmu kungu, dāmu un augsto ārzemes viesu rīcībā — jāšanai un braukšanai. Hercogiem bija pat viens vai vairāki pilsgalma nerri, laika pakavēšanai un uzjautrināšanai. No pēdējiem nereti dabūja ciest arī pilsētas iedzīvotāji, jo nerri neatzina ne likumu, nedz morali: viņiem viss bija

atļauts. Tāpat ne visai cilvēcīgi rīkojās hercoga miesassargi, t. i., algotie karavīri, kuŗi dažkārt izpildīja arī nodokļu ievācēju un policijas uzdevumus. Samērā labi dzīvoja dažādie amatnieki, sevišķi rotaslietu izgatavotāji, drēbnieki, kurpnieki, kuŗiem pienesa darbu no pils, kad hercoga meistari nespēja tikt ar apsūtījumiem galā. Vēl labāk klājās zīlniekiem, pušlotājiem, dažādiem gaišreģiem un pareģiem. Galma laudis gandrīz bez izņēmuma bija ļoti mānticīgi, labprāt ticēja visādām pārdabīgām lietām, gariem un parādībām. Par labu izstāstījumu samaksāja skaidrā zeltā un sudrabā.

No pilsgalma laudīm — pilsoņi piesavinājās dažādus netikumus: žūpību, izvīrtību, greznu, izšķērdīgu dzīvi, nerēķināšanos ar rītdienu.

Ap 40 gadus Jelgava un līdz ar viņu visa Kurzeme baudīja mieru. Vienīgi iekšējās ķildas starp muižniekiem un hercogiem traucēja pilnīgi normalas dzīves nodibināšanos. Lai kontrolētu valdnieku rīcību, lielākie un varenākiem Kurzemes muižnieki cēla sev Jelgavā namus, kur parasti pavadīja ziemas mēnešus.

Kad izcēlās lielais Ziemeļu karš, arī Kurzeme dabūja daudz ciest. Ar mazās valstiņas neitralitāti neviens no lielajiem kaimiņiem nerēķinājās. Koālijā pret Zviedriju ietilpa Polija, bet Kurzeme atradās vasala attiecībās ar Poliju; tādēļ Zviedrijas karalis Kārlis XII. gluži dabīgi — uzskatīja Kurzemes hercogu par savu ienaidnieku. Jau 1801. gadā zviedru karaspēks ielauzās Kurzemes robežās, pārstāigāja gandrīz visu Zemgali un ieņēma Jelgavu. Hercogam pierakstīja par pārkāpumu arī to, ka viņš pārāk laipni uzņēmis savā pilī Krievijas caru Pēteri, kad viņš dažus gadus pirms tam, uz Vakareiropu dodamies, apciemoja Rīgu un Jelgavu.

Zviedru okupācijā Jelgava atradās līdz 1705. gadam, kad zviedrus izdzina krievi un sāka paši saimniekot pa Kurzemi. Hercogs gan atkal atgriezās savā pilī, bet viņam faktiski nebij gandrīz vairs ne-

kādas varas, tādēļ ka galvenais noteicējs bija ģeneralfeldmaršals Šeremetjevs. Sevišķi grūti iegavniekiem klājās 1709/1710. gadu ziemā, kad krievu armija atgriezās no Poltavas un ielenca Rīgu. Krievu karaspēkā sāka plosīties niknas sērgas; bija daudz ievainoto: lielāko daļu no viņiem ievietoja Jelgavā. Pārpildīja ne tikai slimnīcas, bet arī gandrīz visus privatos namus. Pēc dažām ziņām nelielajā Jelgavā toreiz ievietoti ap 7000 slimi un ievainoti krievu karavīri. Sērgas pārgāja uz pilsētas iedzīvotājiem, tā kā pusgada laikā esot apmiruši gandrīz trešā daļa iedzīvotāju.

Pēc Rīgas ienemšanas gan krievi izgāja no Jelgavas, bet okupācijas garnizoni turpināja uzturēties lielākos apdzīvotos centros. Galīgi Kurzeme jutās brīva tikai pēc Ništadtes miera līguma 1721. gadā. Bet tad Jelgavai uzkrita vēl lielākas likstas: trūka kārtīga valdnieka un apsaimniekotāja. Par hercogu skaitījās nelaika Fridricha Kazimira dēls Fridrichs Vilhelms jau no 1698. gada; faktiskais valdnieks turpretī bija viņa tēvabrālis Ferdinands, kurš no zviedriem baidīdamiem, bija aizbēdzis uz Dancigu. Krievijas cars Pēteris, gribēdams uz visiem laikiem radīt Jelgavā savu iespaidu, gandrīz ar varu saprecināja jauno (nepilnus 19. gadus veco) hercogu ar Krievijas princesi Annu Joanovnu. Jau tūlīt, pirmajā kāzu braucienā Fridrichs Vilhelms sasaldējās un nomira. Palika jaunā atraitne, ar veselu hercoga valsti pūrā. Pusgada laikā saradās veseli trīs līgavaini un Kurzemes trona pretendenti: pavaldņa Ferdinanda dēls; zakšu grāfs Morics un cara Pētera mīluļa un padomdevēja Meņšikova dēls. Bez tam arī Polijas karalis Augusts gribēja ieprecināt Annu savam dēlam un tronamantniekam, lai tādā kārtā Kurzemi ar laiku pilnīgi pievienotu Polijai.

Nekad Jelgava nebija pieredzējusi tādu raibu ļaužu saplūdumu, kā šīnī laikā, jo katru līgavaini pavadīja ne tikai lepni pavadoni, ar apkalpotāju, kaipoņu pavāru, zirgupuīšu bariem, bet arī diezgan

prāvas karaspēka nodaļas, kuras nereti savā starpā saplēsās un izveda asiņainu izrēķināšanos. Jelgava atgādināja istu iebrucamo vietu. Jāzīmē, ka īsi pirms tam, kad Francijā izcēlās lielā revolūcija, arī Francijas aristokrātija (emigranti) meklēja un atrada Kurzemē patvērumu un Jelgavas pils mūri varēja lepoties ar savu dārgo saturu.

Galū galā hercogiene Anna neizvēlējās ne vien no līgavainiem, bet pieķērās kādam nenoskaidrota dzimuma cilvēkam, kurš vēsturē pazīstams zem vārda B i r o n s. Pēdējais bija iemantojis tik lielu labvēlību, ka vēlāk, kļūstot par Krievijas Keizarieni, — Anna par Kurzemes hercogu iecēla Bironu. Bironš ilgāku laiku bija arī faktiskais Krievijas pavaldonis un varēja rīkoties ar neaprobežotiem naudas līdzekļiem, kurus viņš izlietoja Jelgavas izbūvei un dažādu labierīcību izvešanai. Tānī laikā viņš izsauca uz Jelgavu arī slaveno Pēterpils Ziemaspils cēlāju architektu Rastrelli, kuram lika stāties pie Jelgavas pils pamatu likšanas. Tā radās grandiozā ēka, pils salā starp Lielupi un Driksu. Minēto pili, kā zināms, izdemolēja lielinieki un pēc tam, 1919. gada rudenī nodedzināja bermontieši, atkāpdamies no Jelgavas. Žēl, ka Latvijas valdība vēl līdz šim nav atradusi līdzekļus skaistās, dižas ēkas restaurēšanai, jo vairāk tādēļ, ka pils mūri ir pilnīgi veseli: nodedzis tikai jumts un iegāzušies griesti. Dažas sienas sagruvušas tikai tādēļ, ka vairākus gadus bijušas pilnīgi padotas vējam, sniegam, lietum un salam, kas nebūtu noticis, ja būtu tūlīt uzlikts pagaidu jumts. Pili izremontējot, viņā gluži viegli varētu ievietot visas Jelgavas valdības iestādes. Pietiktu vēl telpas arī vēsturiskam un mākslas muzejam, bibliotekai-lasītavai un varbūt garnizona virsnieku klubam. Ari pilsētas izskats no tā daudz mantotu.

Kā Kurzemes hercogvalsts galvaspilsēta, Jelgava skaitījās līdz 1795. gadam. Ernesta Johana Birona uzsāktos pilsētas izbūves darbus turpināja viņa dēls Pēteris Bironš, kurš uzcēla, starp citu, tā saukto

Jelgavas akadēmisko ģimnāziju un galīgi pabeidza lielās pils būvi. Meistarus parasti izsauca no ārēm un maksāja viņiem lielas algas, bet strādniekus ņēma no apkārtējiem zemniekiem-dzimtļaudīm; brīvie Jelgavas pilsoņi uzstādīja diezgan augstas prasības, ko hercogs negribēja maksāt.

XVIII. gadusimtenī Jelgava pārdzīvoja dažādus iekšējus satricinājumus. Lielās franču revolūcijas atskaņas bija atnākušas arī līdz šejieni. Jelgavas pilsoņi sāka uzstādīt Kurzemes muižniecībai un hercogiem dažādas prasības, kuras pēdējie liedzās pildīt. Viena no tādām prasībām bija, lai visi brīvie pilsoņi, t. i. tirgotāji, amatnieki un brīvo profesiju ļaudis, jeb tā sauktie literāti tiktu pielaisti Kurzemes zemes padomes (Landtaga) sēdēs, kā pilntiesīgi locekļi un lai muižnieki daudz maz ievērotu arī nemuižnieku tiesības. Ar maz izņēmumiem, gandrīz vienmēr uzvarētāji palika muižnieki, jo viņi bija labāki organizējušies un arī naudas viņiem vienmēr bija vairāk, bez tam visi hercogi atradās lielākā vai mazākā atkarībā no muižniekiem, kādēļ parasti vislielākā pateicībā, kādēļ bija viegli uzvarami. Kurzemes patstāvības beidzamos gados atzīmējamais plaši pazīstamais sudmaļu dumpis, kurš bija vērsts ne tikai pret muižnieku pārmērīgām privilēģijām, bet jo sevišķi pret hercoga ierēdņu nelikumīgo rīcību.

Ar Kurzemes pievienošanu Krievijai 1795. gadā Jelgava pārvērtās par Kurzemes guberņas pilsētu, par kādu viņa palika līdz Latvijas republikas nodibināšanai. Agrākā, samērā straujā hercogu laiku dzīve aprima, iedzīvotāju skaits ilgāku laiku slīdēja uz leju, kamēr sāka nodibināties viena-otra rūpniecības iestāde. Pēc 1850. gada iedzīvotāju skaits Jelgavā atkal sāka pieaugt un 1914. gadā sasniedza ap 45,000. Tagad iedzīvotāju skaits atkal noslīdējis apmēram līdz 30,000 un pamazām turpina pieaugt, sākot no 1920. gada.

Daļa no pasaules un Bermonta karu laikā no-

postītām ēkām vēl nav atjaunotas. Arī līdz pirmskara rūpniecības apmēriem tik drīz nav cerības tikt. Tomēr novērojams progress, sevišķi tirdzniecības un sīkrūpniecības ziņā. Jelgava izvērtusies par plašu kultūrēlu centru. Sevišķi labi nostādītas Jelgavas vidusskolas. Pēdējos gados Jelgavā darbojas patstāvīgs teātris; iznāk vairāki laikraksti; daudzas grāmatas sūta uz Jelgavu drukāt pat no Rīgas. Jelgavā darbojas aprīķa un citas administratīvās iestādes. Še novietota Jelgavas-Bauskas kara aprīķa pārvaldes un 3. Jelgavas kājnieku pulks. Jelgavā apvienots vietējo pašvaldību centrs. Pilsētā daudz tirgotavu, darbnīcu. Sevišķi slavenas Jelgavas mēbeles sava lētuma un labuma ziņā. Caur Jelgavu krustojas dzelzceļi uz piecām pusēm. Bez tam atstījusies diezgan dzīva tvaikoņu satiksme ar Rīgu un Lielupes augšgala apdzīvotām vietām.

* A. HANDRAK *

Vilnas kārstuve, vērptuve, austuve, un
apretures iestāde Bēnē, Kurzemē.

Pieņemšanas vieta atrodas Jelgavā, Katoļu ielā 33.
Aditava VILIS SVARS. Maina drēbi gatavu pret vilnu.

* Valdības koncesionēts birojs *

«Palīgs»

Jelgavā, Uzvaras ielā № 9 (pie tirgus laukuma),
izgatavo tulkojumus, norakstus un lūgumus visām valdības
iestādēm zemes, aizdevumu, nodokļu, īres u. c. lietās.

Sniedz vajadzīgās ziņas un paskaidrojumus.

Pieņem sludinājumus priekš visiem periodiskiem izdevumiem.
Darbu apgāde pieņem darba piedāvājumus un pieprasījumus.
Turpat Apdrošināšanas akc. sab-bas „Daugava“ aģentura.

Darba laiks no 9—3.

Biroja vadītājs Vītus Freimans.

Jelgavas ielu saraksts.

Burti un cipari apzīmē, kurā kvadrātā un plānā meklējama vajadzīgā vieta.

Annas iela	B-2, C-2	Lapskalna	B-1
Aveņu	C-3	Lauku	B-2
Augusta		Liela	B-2
Augļu	B-2	Liepu	B-1
		Lietuvas	C-2-3
Bauskas	C-3	Ludviķa	B-2
Blaumaņa	B-1		
		Marijas	B-1
Dambja	B-2	Mazais ceļš	A-B-2
Dārza	B-2	Mātera	B-2
Dīķa	B-C-2	Mejmuižas ceļš	B-1
Dobeles	B-1	Miezīte	A-1
Dobeles šoseja	A-1-2	Muzeja laukums	C-1
Domes	C-1	Palejas	C-2
Dzirnavu	B-C-1	Palīdzības	C-2
		Pasta	B-C-2
Elektrības	C-2	Pavasara	B-2
Filozofu	A-B-2	Pēterā	B-2
		Pils	C-1
Ganību	A-1	Pils dārzs	C-1
		Poruka	C-2-1
Jāņa	B-C-2	Pulkv. Brieža	B-2-1
Jēkaba	B-2	Pulkv. Kalpaka	B-2
Juliannas	B-2		
		Rožu	A-1
Kalves šoseja	C-3	Rūpniecības	B-2-3
Kanales	B-2	Rīgas šoseja	C-1
Kapu	C-3	Zaļa	B-2
Kārļa	B-1	Zemgales	C-2
Kazarmes	B-1	Zirgu	B-2
Katoļu	C-2	Zvejnieku	B-1
Kautuves	C-3		
Krišj. Barona	B-2-1	Sakņu dārza	B-2
Kungu	A-B 1	Skolas	B-2

Skolotāju	B-2	Udensvada	B-2
Slokas ceļš	B-1	Upes	B-C-1-2
Smilšu	A-B-2	Uzvaras	B-1
Strēlnieku	B-C-2		
Svētes	B-2	Valņa I.	B-2
Šķūņu	B-1	Valņa II.	B-1
		Veismaņa	B-C-2
Tirgoņu	A-1	Vidvuda	B-2
Tirgus laukums	C-1	Viestura	B-1
Ūdens	C-2	Žagares šoseja	B-2

Pārdēvētās ielas.

Vecie nosaukumi:

Jaunie nosaukumi:

Akcizes, Ezera un Lilienfelda

Aleksandra prospekts
Aleksandra un Jaunā

Baznīcas

Grebnera

Kalves šoseja

Kannu lējēju

Katrines

Kleina ceļš

Kolonadu un Pils

Konstantiņa

Nevas

Nikolaja un Vecā

Pāvila

Valles

Rātuža

Rātslaukums

Reyera

Uzvaras

Zemgales prospekts

Viestura

Poruka

Rūpniecības

Lietuvas

Mātera

Veismaņa

Mazais ceļš

Pils

Pulkv. Brieža

Pavasara

Blaumaņa

Pulkv. Kalpaka

I. un II. Valņu

Domes

Miezīte

Palīdzības.

Jelgavas ārstu, advokatu, rūpnieku un tirgotāju adreses pēc nozarēm.

Ārsti.

Akermans, B., zobu ārsts un tehniķis. Kr. Barona ielā 9, dz. 1.
Burchmeister, M., zobu ārste. No 10—1, 3—6. Lējēju ielā 14.
Bušs, H., iekšēj., ādas un venerisk. slim., no 8—1, 3—5. Pasta ielā 26.
Erasmus, A., acu slim. no 10—12, 4—6. Lielā ielā 12.
Freudensteins, H., zobu ārsts no 9—12, 3—6. Lielā ielā 16, dz. 1.
Fridman-Falk, zobu ārste, no 10—1, 3—6, Katolu ielā 26.
Izraelovič, H., zobu ārste, no 10—1, 4—7. Lielā ielā 11.
Jakovskis, H., pa visād. slim. no 9—12, 4—6. Katolu ielā 18. dzīv., 2.
Kiršfelos, H., acu, ausu, deguna slim. no 9—12, 4—6, Pi's ielā 5, pretim viesn. «Lode».
Kleins, H., zobu ārsts, no 10—1, 3—6. Katolu ielā 10.
Lācis, T., sieviešu un ķirurģisk. slim. no 9—12, 3—5, Zemgales prosp. 3., tālr. 2-47.
Levitas, J., siev. un dzemd. slim. no 9—11, 4—6, Palejas ielā 15. Tālr. 2-43.
Londonbergs, plaušu, ausu, degunu un kakla slim. Lielā ielā 25. Tālr. 2-80.
Ramiņ, A., zobu ārste, no 9—12 un 4-6. Katolu ielā 30.
Spēlmanis, F., iekšķ. un bērnu slim., no 9—11, 4—5. Uzvaras ielā 11.

Aptiekas.

Hertel, J. A/S. Pasta ielā.
Friedes mantn., «Lauvas». Uzvaras 5. (vairumā un mazumā.)
Grinfelds, H. un J. prov., «Gulbja». Lielā ielā 7.

Advokati.

Kenigsvalds, Fr. Palējas ielā 10.
Kringēls, Fr. no 9—10, 3—5. Katolu ielā 10., Tālr. 2-23.
Kumiņš, A. Palējas ielā 27.
Lauke, A. no 8—10, 3—5. Katolu ielā 18.
Lūša, J., no 9—10, 2—4. Katolu ielā 32.
Skreija, T. Katolu ielā 24. Tālr. 3-53.
Šlicovs, J. Katolu ielā 34.

Vecmātes.

Čaročinskij, A. Mātera ielā 23, dz. 3.
Dāboliņ, L., Svētes ielā 2, dz. 2.
Elsone-Uguntiņa, K. Zaļā ielā 2, dz. 1.
Gaiš, M. Lielā ielā 56, dz. 1.

Jesman, H. Pasta ielā 11, dz. 2.
Kulberg, D. Pasta ielā 56, dz. 4.
Meiliņ, P. Pavasara ielā 6, dz. 4.
Navickij, H. Lielā ielā 16, dz. 2.
Pontag, A. Pasta ielā 2, dz. 2, no 8—12, 5—6. Tālr. 1-07.
Stašinsky, L. Veismaņa ielā 2, dz. 9. Ozolnieku pagastā.

Adītavas.

Handrak, A. Bēnē, Kurzemē.
Kalniņš, A., Pils ielā 8.
Krenc, K. Pasta ielā 4.
Svars, V. Katolu ielā 33 un 42.
Veirchs, L. Lielā ielā 29.

Aģentura, eksports un imports.

Goerings, A. Tālr. 2-90.

Apavu rūpniecības.

Finkensteins, K. Pils ielā 7.
Jurevics, K. H. Pasta ielā 16.
Ķincis, J. Katolu ielā 12.

Apdrošināšanas biedrības.

Haaze, D. savst. apdroš. biedrīb. galv. aģents. Mātera ielā 23. «Kurzeme». Palejas ielā 11.
Latviešu savst. apdroš. biedrība. Palejas ielā 21/23.

Bankas.

Jelgavas Kreditbanka. Palejas ielā 2.
Vestermana, Otto, banka. Palejas ielā 16.

Betona rūpniecības.

Miezer un Brederman. Lietavas ielā 5.

Būvmateriāli.

Cinovskis, J. un b-dri. Zemgales prosp. 12.
Friks, J. Uzvaras ielā 8.
Godmans, P. un Kroders, J. Palīdzības ielā 16.
Stillis, J. Uzvaras ielā 56/58.

Būvrūpniecības.

Ķimenis, J. Pasta ielā 4.
Kupče, J. E. Pēterā ielā 21.
Puriņ, K. Lietavas ielā 18.
Zīverts, K. un Pauls, L. Kr. Barona ielā 16.

Cepuru darbnīcas.

Lācis, K. Katolu ielā 53.

Dāmu cepuru veikali.

Balod, A. Pasta ielā 1.

Guterman, M. Lielā ielā 37.

Taupert, J. Lielā ielā 24.

Dāmu drēbniecības.

Hercberg, H. Pasta ielā 9.

Markuson, N. Katolu ielā 6, dz. 2.

Dārzniecības.

Hansmans, E. II. Valnu ielā 57.

Delikatesu un kolonialpreču veikali.

Buševics, K. Lielā ielā 60.

Sveķis, K. Pasta ielā 1.

Drēbnieku darbnīcas.

Dailacs, M. Kr. Barona ielā 52.

Heimans, T. Pils ielā 8.

Jakobsons, Ž. Materu ielā 23.

Klabats, M. Pasta ielā 16.

Rollis, K. Kanalu ielā 1.

Rozenbergs, J., Svētes ielā 15.

Seskis, Lielā ielā 14. dz. 4.

Steinbergs, T. Lielā ielā 20.

Straupe, K. Lielā ielā 7.

Zvirbuls, J. Kr. Barona ielā 42.

Drogu preces.

Abramsons, A. Lielā ielā 5.

Eimans, J. Katolu ielā 40 un Lielā ielā 53.

Meyersteins, J. Lielā ielā 6.

Šulcis, O. Katolu ielā 13.

Foto darbnīcas.

Jenkevic, L. Svētes ielā 9.

Limandta, Alb. Pasta ielā 6.

«Zemgale». Lielā ielā 37.

Frizētavas dāmu.

Biriņ, A. Pasta ielā 12.

Jucevič. P. Kr. Barona ielā 1. Mātera ielā 5. Tālr. 1-87

Stacijā.

Grāmatas, rakstāmlietas, izdevniecības un anti-kvarti.

Abramsons, A. Lielā 5.

Besthorns, F. Palejas ielā 4.

Brāli Hān. Lielā ielā 2.

Brāli Haaze. Lielā ielā 28.

Grosbach, A. Lielā ielā 9.

Hübners, agrāk, tagad Zievers, Katolu ielā 14.

Jelgavas Skolotāju biedrības. Lielā ielā 15. Tālr. 3-06.

Lielais, A. Katolu ielā 42.

Liepa, L. Lielā ielā 25.

Smurģis, V. Lielā ielā 17.

Grāmatu sietuves.

Jirgens, K., Lielā ielā 42.

Grāmatu spiestuves.

Lācis, Ed., Šulcs, Ž. un b-dri. Zaļā ielā 9.

Grāmatvedības kursi.

Magone, Pasta ielā 17.

Ieroču darbnīcas.

Kochs, A. Annas ielā 4.

Kalēju darbnīcas.

Liekniņš, J., Kr. Barona ielā 6.

Manševics, A. Lielā ielā 63.

Pavlovičs, E. Katolu ielā 43.

Kafejnīcas - Konditorejas.

Kurpnieks, K. Pasta ielā 6.

Mežgal, J. Palejas ielā 2a.

Krāsotāji.

Jurevics, K. H. Pasta ielā 16.

Lakošanas un emaljēšanas darbnīcas.

Azbins, A. Pasta ielā 11.

Maiznīcas.

Borovskis, K. Katolu ielā 24.

Gederts, R. Lielā ielā 67.

Jūrmalietis, A. Uzvaras ielā 15.

Kravinskis, E. Pils ielā 6. Katolu ielā 50. Lielā ielā 22.

Pāga, A. Katolu ielā 16.

Manufakturas preču veikali.

Michelovičs, S. Lielā ielā 3.
Puķits, J. un Ozols, K. Lielā ielā 7.

Masažistes.

Steinberg, M. Palejas ielā 32, dz. 2.

Mechaniskas darbnicas.

Bērtuls, V. Zaļā ielā 12 (ari ūdens vadus).
Buškevics, F. Kr. Barona ielā 26 (ari velosipēdus).
Cīrulis, F. Kr. Barona ielā 18.
Gūtmans, J. Svētes ielā 3.

Mineralūdens iestādes.

Ridders, J. Kr. Barona ielā 62.

Modes un sīkpreces.

Sanderbeks, A. Lielā ielā 6.

Muzikas skolas.

Von Denfer, I. Lielā ielā 27.

Muzikas instrumentu darbnicas.

Laima, V. Lielā ielā 13.

Norakstu birojs.

«Palīgs», valdības koncesionēts. Uzvaras ielā 9.

Pulksteņu darbnicas.

Laima, V. Lielā ielā 13.
Lauers, V. Lielā ielā 11.

Ratu būvētavas un kalēju darbnicas.

Liekniņš, I. Kr. Barona ielā 6.
Maņševics, A. Lielā ielā 63.
Pāliņš, J. Veismaņa ielā 9.
Pavlovičs, E. Katolu ielā 43.
Pururs. Lietuvas ielā 18.

Ratu un ragavu pārdotavas.

Hermans, J. Pulkv. Kalpaka ielā 2.

Rokdarbu kursi.

Papkovas, L. Svētes ielā 9/11, dz. 1.

1) Saimniecības kursi.

Treimane, O. Lielā ielā 3.

2) Sēklu tirgotavas.

Grasmans, M. Katolu ielā 20.
Lankenfeld, V. Katolu ielā 11.
Skragans, J. Lielā ielā 27.

Šokolades un konfekšu fabrikas un tirgotavas.

Kronbergs, E. Lielā ielā 13. Pils ielā 22.
Raubēnu. Vaļņu ielā 47.
Smilga, J. M. Dobeles ielā 46.

3) Skārdnieku darbnicas.

Bimans, H. Lielā ielā 46.
Cimmermans, P. Kr. Barona ielā 27.
Markuson, Z. Uzvaras ielā 9.

Sludinājumu pieņemšana

Liepa, L. Lielā ielā 25.

Velosipēdu tirgotavas un darbnicas.

Buševis, F. Kr. Barona ielā 26.
Dombrovskis, G. Katolu ielā 26.

Vilnas kārstuves

Pelverts, R. Lielā ielā 20.

Ziepju fabrikas

Jelgavas ziepju fabrika. Pētera ielā 23.

Zirgu tirgotavas

Feldhuns, J. Katolu ielā 50.

Zobu tehniķi

Akermans, B. Kr. Barona ielā 9, dz. 1.
Buševis, I., no 10—12, 2—4. Svētes ielā 12. Tālr. 3-41.
Mankovs, J. Pasta ielā 2, dz. 2, no 10—12, 5—6. Tālr. 1-07.

LAIKRAKSTU IZDALĪŠANA UN
SLUDINĀJUMU PIENĒMŠANA UZ
visiem latviešu, vācu un krievu
iekšzemju laikrakstiem un žurnāliem
rakstāmlietu veikals Lielā ielā 25.

Maiznīca un konditoreja
E. KRAVINSKI,
Pils ielā 6 - Lielā ielā 22 - Katoļu ielā 50.
Pasūtījumus izpilda katrā laikā uz visādām
:: maizes šķirnēm un smalkiem cepumiem ::

Kalēju, ratnieku, atslēdznieku
:: un svaru darbnīca ::
E. PAVLOVIČ, Katoļu ielā 43.
Pieņem visādus pasūtījumus un izlabo-
jumus un arī pastāvīgi atrodas krājumā.

A. P ā g ā maizes ceptuve,
Jelgavā, Katoļu ielā 16 :: Tālr. 286.
Visas šķirnes maizes, vairumā - mazumā.

GRĀMATU SPIESTUVE
Ed. Lācis, Ž. Šulcs & b-dri
Jelgavā, Zaļā ielā № 9.
Tālr. 2-21.

Izgatavo par mērenām cenām
visus grāmatu
spiestuves dar-
bus
visātrākā laikā kā:
Valdības un pašvaldības iestādēm, grāmatu izdevējiem
un apgādātājiem, skolām, bankām, kantoriem, biedrībām,
veikaliem u. t. t. Moderni burti.

O. Šulca drogu un parfimerijas veikals.
Jelgavā, Katoļu ielā 13.
Piedāvā **drogas, ķimikālijas, krāsas, oderi.**
Visādi piederumi ādas apstrādāšanai.

RATNIEKU DARBNĪCA
J. Pāliņš
:: Vēsmaņu ielā 9. ::
Pieņem pasūtījumus uz visādiem ratnieku dar-
biem, kā lauku pilsētu, darbu ratiem un riteniem.

Drogu preču veikals
J. MEVERSTEINS
Jelgavā, Lielā ielā 6.

**VILNAS KĀRŠANAS UN
VĒRPŠANAS IERĪCES**

Turpat pieņem un izstrādā vilnu.
Jelgavā, Lielā ielā 20 (sētā), iesala diedzētavā.

R. Pelverts.

Zemgales ratu būvētava un spe-
ciala zirgu apkalšanas darbnica

K. PURIN,

Jelgavā, Lietuvas ielā № 18.

Drēbnieku meistars

F. STEINBERGS,

:: Jelgavā, Lielā ielā № 20, dz. 7. ::

Pieņem pasūtījumus uz visādiem kungu uzvalku darbiem.

Jelgavas muzikas skola

Ida fon Denffer,

Lielā ielā 27.

Pasniedz

muzikas stundas, vijole, klavieres un balss izglītošanu

Drēbnieku darbnica

M. Dailacs

Jelgavā, Kr. Barona ielā 52.

Specialieroču darbnica

A. KOCHS.

Jelgavā, Annas ielā № 4.

Uz pasūtījumu izgatavo visaugstākā labuma medību bises,
pieliek jaunus stobrus, šeftes un benierē stobrus, kā arī
:: :: visus citus izlabošanas attiecīgos darbus. :: ::

FOTO „ZEMGALE”

Jelgavā, Lielā ielā 37.

Laiks nedara uz uzņēmumiem nekādu iespaidu.

A. KALNIŅA

Aditava un aditu preču tirgotava.

Jelgavā, Pils ielā № 8.

L. PAPKOVAS

Rokdarbu-šūšanas kursi

un modes zalons.

Jelgavā, Svētes ielā 9/11, dz. 1.

I. Frika

būvmateriālu un krāsu tirgot.

Jelgavā, Uzvaras ielā 8.

Pastāvīgi krājumā:

Kaļķi dzēsti, nedzēsti, cements, krīts, krāsas, pernica, lakas, eļļas, jumtu pape, darva, piķis, koka ogles, skārds, naglas un tērauda lietas. Tapetes un visi krāsotāju piederumi

* Mērenas cenas. *

V. Lauer

— Pulksteņu veikals un darbnīca —
Lielā ielā 11.

Piedāvā par mērenām cenām visādus pulksteņus: kā „Omega“ „Zenit“, „Faber-Šako“, „Paul Buré“ un t. t. zelta, sudraba, niķeļa, un tērauda.

Kartografiskā iestāde
un tipo-litografija

«A. Ošiņš & P. Mantnieks»

Rīgā, Dzirnavu ielā № 119. Tālr. 57-40.

Pieņem izpildīšanai dažādus
GRAFISKUS
UN DRUKAS DARBUS
PAR MĒRENĀM CENĀM.

*

Pieprasiet
visos grāmatu veikalos kartografiskās iestādēs

«A. Ošiņš un P. Mantnieks»
sekošos izdevumus:

1. Jaunā Eiropas karte (krāsās).
Mērogs 1 : 8.500.000. Cena 60 sant.

2. Latvijas fizikalā karte
piemērota skolu un privatām vajadzībām
Mērogs 1 : 800.000. Cena 50 sant.

3. Rīgas plāns ar valsts iestāžu, ievērojamāko vietu un ielu sarakstiem. II. izd. Cena 30 sant.

4. Rīgas Jūrmalas pilsētas plāns ar plašu aprakstu latviešu un vācu valodās. Cena 50 sant.

5. Vadonis pa Vidzemes Šveici ar apbūves plānu.
Cena 60 sant.

6. Latv. ceļu karte. Mērogs 1 : 420.000. Ls 3,--
Vairumā dabūjami pie izdevējiem Rīgā, Dzirnavu ielā Nr. 119.

Atkalpārdevējiem visaugstākais rabats.

Pilsētu un kurortu plānus izgatavo kā pielikumus visdrīzākā laikā.

PIRMKLASĪGI IZSTRĀDAJUMI.

MIEZER & BREDERMAN

BETONA RŪPNIECĪBA
MĪCĀS, BETONA AKMEŅI (BLOKI),
TREPŅU KĀPIENI PRIEKŠ EKĀM,
DZIRNAVU AKMEŅI U. T. T.

Lietuvas ielā № 5, Katoļu ielas galā.
Laukumi: I. Valņu ielā № 3.

AKU GRŌDI, CAURULES NO 4—24 COLLI,
NOVĀDU AKĀS (ŠAKAS), TROTUĀRA
PLĪZES, KĀPU APĻIEKĀMI, KĀPU UN
DĀRZU BENĶI STABI, SILĒS, KĀPOSTU

Zirgu tirgotava

Jelgavā

Katoļu ielā № 50.

J. Feldhuns

Pastāvīgi pienāk jauni
zirgi un sugas keves no
Lietuvas, Polijas un
Igaunijas.

Lai ciniekiet un eks-
peditoriem pārdod uz
labiem noteikumiem.

J. E. Kupče

Mechaniska Būv-mēbeļu
galdniecība

Jelgava.

Pētera ielā № 21.

Tālrūnis 3-71.

Skat. lap. p. 2.

Imports Eksports

A. Goehrings

Agentura Tālr. 2-90.

Priekšstāvis no dažādam iekš-
ārzemes firmām.

Piedāvā: iesalu ekstraktu, iesala konf., iesala ka-
fija; brilles, barometri, termometri visos metālos;
baterijas un t. t.

Kr. Barona ielā.

Modes un sīkpreču
veikals

A. SANDEBEKS

Jelgavā, Lielā ielā 6.

Kungu modes

Eleganti apģērbi

= Mēteļi =

uz pasūtījumiem pie drēbnieku
meistara

T. Heimaņa

Pils ielā 8.

Jelgavā

Special kungu un for-
mas apģērba darbnīca

J. Zvirbuls

Jelgavā

Kr. Barona ielā 42. dz. 3.

Atbildīgs darbs. Mērenas cenas.

Malkas un būvmateriālu tirgotava

J. Cinovskis un diedri

Jelgavā

Zemgales (Aleksandra) prospektā № 12.
Tālrūnis 194.

Jelgavas Kreditbanka

JELGAVĀ,

Palejas ielā 2, paša namā.

Pieņem visada veida noguldījumus

8—10% un izdod aizdevumus

pret obligācijām, vekseliem

un vērtspapīriem.

Vilnas kāršana un
vērpšana uz vietas.
Labā iekārta.

Jelgavā, Lielā ielā 20 (sētā)

R. Pelverts.

(Skat. 34. lpp.)

J. Pukīts un K. Ozols.

Manufakturas preču
veikals

Jelgavā,

Lielā ielā 7. Tālrūnis 3-32.

Arvienu krājumā dažādas manufaktūras
preces un sezonas jaunumi.

MAGONES

GRĀMATVEDĪBAS, STENOGR-
FIJAS, KORESPONDENCES, KO-
MERCEKĶINĀŠANAS UN
MAŠINRAKSTĪŠANAS

KURSI.

JELGAVĀ, PASTA IELĀ 17.

PIE KURSIEM DARBOJAS
VALDĪBAS APSTIPRINĀTS

RAKSTUDARBU BIROJS

LOGUMU, PRASĪBU, SŪDZĪBU, PĀRSŪDZĪ-
BU, TULKOJUMU, NORAKSTU UN DAŽĀDU
CITU RAKSTU IZGATAVOŠANAI ADMIN.,
ZEMES, IRES, NODOKĻU, AKCĪZES,
ĀRZEMNIEKU UN CĪTĀS LIETĀS.
(Skat. 3. lpp.)

Otto Vestermana
banka

Jelgavā,

Palejas ielā 16.

Pieņem noguldījumus pret
augstiem procentiem.

K. Lāča

filcu un salmu
cepuru darbnīca

Jelgavā,

Katoļu ielā 53.

K. Straupe

DRĒBNIĒKU MEISTARS

Jelgavā, Lielā ielā 7.

(Iec. Ja no Pasta ielas.)

Pieņem pasūtījumus uz visādām kun-
gu garderobēm, kā arī visada veida
formas drēbēm.

Izglītības ministrijas parziņā stāvošie

O. TREIMANES

saimniecības kursi.

Jelgavā, Lielā ielā № 3.

Kursistes tiek pieņemtas
katrā laikā.

Ari brīvais kurss pastāv.

Pie kursiem pastāv puzdienas galds; at-
vērts no 12—5 p. p.

Kārļa Finkensteina

APAVU RŪPNIECĪBA UN
TIRGOTAVA.

Jelgavā, Pils ielā 7.

V. Langenfelda

sēklu un puķu tirgotava

Jelgavā, Katoļu ielā 11.

Latviešu biedrības namā.

M. Grasmaņa

specialā sēklu tirgotava

Jelgavā, Katoļu ielā 20, tālr. 266.

Vairumā un mazumā labi digstošas un pareizas
šķirnes dārzeņu, puķu un lauksaimniecības

sēklas,

labi digstošas un augstākā labuma.

Bez tam rafīna lūki, dārzniecības rīki, dārzniecības
literatūra, potvaski u. t. t.

Pērk: sarkanā āboliņa, bastardāboliņa un
timotiņa sēklas.

Šokolādes un konfekšu fābrika

J. M. Smilga

Jelgavā,

Dobeles ielā 46, tālrūnis 252.

Tekošais rēķins:

Latvijas bankā (Jelgavas nodaļa) 655.

Preces augstākā labuma.

Cena ārpus katras konkurences.

Kungu drēbnieks

J. Rozenbergs

Jelgavā, Svētes ielā 15.

Glīts un pirmklasīgs darbs.

J. Seskis

drēbnieku meistars.

Jelgavā, Lielā ielā 14, dz. 4.

Apdrošināšanas akciju sabiedrība

„Kurzeme“

Valde: Jelgavā, Palejas ielā 11, savā namā.

Tālrūnis: 110.

Tekošs rēķins Latvijas Bankā Nr. 554.

Agenti visās Latvijas pilsētās un uz laukiem.

Sabiedrība noslēdz:

uguns, transportu, sīklu, dzīvības
un pret zādzībām ar ielaņanos

apdrošināšanas.

JELGAVAS PLĀNS

KARTOGRAFISKĀS IESTĀDES „AOŠINŠ & PMANTNIEKS”

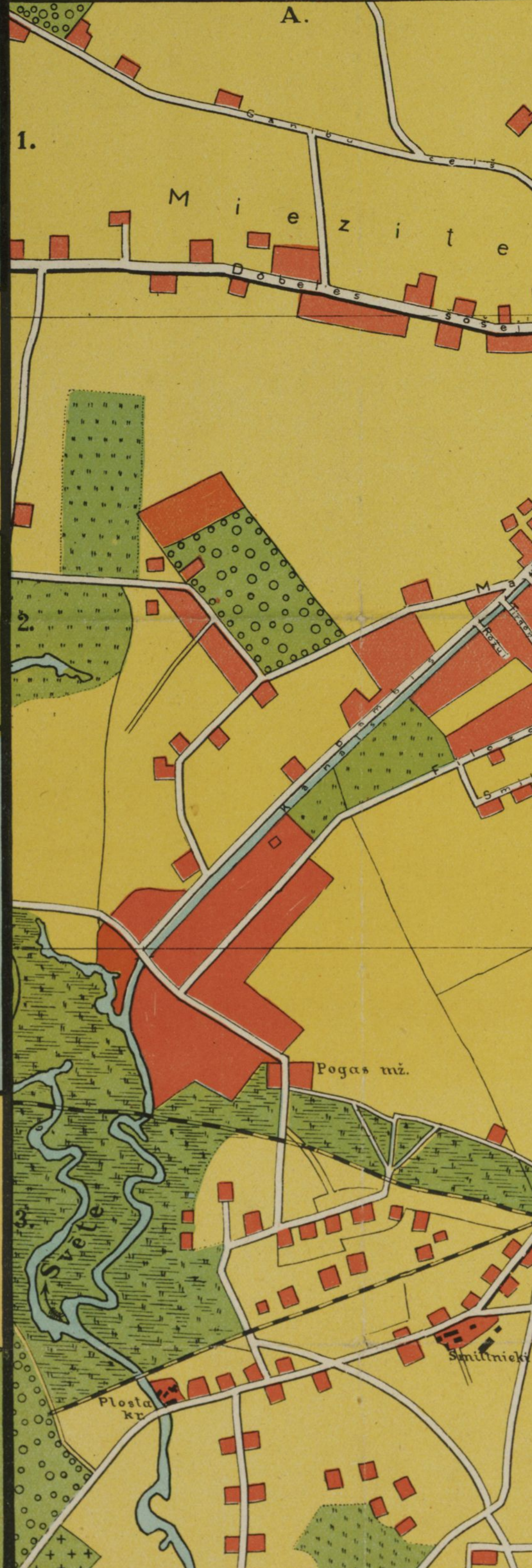
I. IZDEVUMS

Rīgā Dzirnau ielā 119.

№ 55494

MĒROGS 1:12500.

100 50 0 50 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000m

J. Stiļa

kaļķu dedzinātava un
būvmateriālu tirgotava

Jelgavā,

Uzvaras ielā 56/58. Tālrūnis 2-98.

Kaļķakmeņu un ģipses
laustuves kalnciemā.

Jāņa Riddera

MINERALŪDEŅU
IESTĀDE.

Jelgavā, Kr. Barona ielā 62.

Bauskā, Dzirnau ielā 68.

Jāņa Ķinča

Apavu rūpniecība un
tirdzniecība.

Katoļu ielā 12. Tālrūnis 269.

Liels krājums gatavu speciāli pagata-
votu ūdens zābakā, kā arī kungu,
dāmu un bērnu apavi.

Pieņem pasūtījumus uz visādiem apa-
viem, kā arī izlabošanas darbiem.
Glīts darbs. Par izturību garantē.

Jāņa Ķimeņa

mebeļu un
būvrūpniecība

Jelgavā, Pētera ielā 4.

G. DOMBROVSKA
pirmklasīga velosipedu
rūpniecība

Katoļu ielā 26.

Pastāvīgā krājumā jauni un lietoti
velosipedi iz pašu darbnīcas, kā arī
visi velosipedi piederumi.
Visādi sporta rīki.

Pieņem izlabošanu velosipedus un
centrifugas.

Izdarā emalješanu, lodešanu dreļģšanu.
Pirmklasīgi emalješanas un
niķeļēšanas darbi.

KUNGU UN DĀMU
DRĒBNIEKU MEISTARS

M. Klabats

Jelgavā,

Pasta ielā 16.

GRĀMATU SIETUVE

K. Jirgens

Jelgavā,

Lielā ielā 42

KT
910
P. Godmaņa

un

J. Kroģera

koku zāģētava un būvmateriālu tirg.
Palīdzības (Reiera) ielā № 6.
Tālrunis 104.

Krājumā

dažādi galdniecības un būvma-
teriali; spundēti dēļi; logu,
durvju un grīdu apšuvumi, kā
ari malka.

*

Uz pasūtījumu izgatavo visādus
= b ū v k o k u s. =

*

P ē r k skuju un
lapu koku balķus.

*

Pieņem zāģēšanai un spundēšanai
b a ļ ķ u s u n d ē ļ u s.